

**مسئولیت مدنی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی
در خصوص حوادث کارگاهی**

مؤلف :

سینا کلهر

جمهوری اسلامی ایران
وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

نخستین انتشارات

سرشناسه	: کلهر، سینا، ۱۳۷۰ -
عنوان قرارداد	: ایران. قوانین و احکام Iran. Laws, etc
عنوان و نام پدیدآور	: مسئولیت مدنی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی در خصوص حوادث کارگاهی/مؤلف سینا کلهر.
مشخصات نشر	: تهران: گهوه آموزشی مدرس: سنجش و دانش، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	: ۱۴۱ ص
شابک	: ۹۶۴-۲۳۲-۲۰۵۲-۹۱
وضعیت فهرست نویسی	: فیا
موضوع	: حوادث کار - ایران - سیاست دولت
موضوع	: Industrial accidents -- Iran -- Government policy
موضوع	: مسئولیت دولت - ایران
موضوع	: Government liability -- Iran
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۷/۱۳۲۴KM/۵۸۸۳
رده بندی دیویی	: ۱۱۰۹۵۵/۳۶۳
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۵۷۹۸۸۳

عنوان: مسئولیت مدنی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی در خصوص حوادث کارگاهی

مؤلف: سینا کلهر

ناشر: انتشارات سنجش و دانش

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۷

صفحه آرای: مهدیه مخبري

طراح جلد: مهتاب دوستی

ناظر: نسرين خانی

تیراژ: ۵۰۰ نسخه

«کلیه حقوق برای مؤلف محفوظ است»

بهاء: ۲۵۰۰۰۰ ریال

چاپ و نشر: تهران، ملارد، مارلیک، بلوار هفت تیر، مجتمع تجاری اداری امیر، آکادمی تخصصی دکتری تلفن تماس: ۰۲۱-۶۵۱۴۰۰۲۷
فروشگاه: تهران، خیابان انقلاب، خیابان دانشگاه، پلاک ۱۲۶، وب سایت: www.rezomephd.ir پست الکترونیک: phdiran@iran.ir

فهرست مطالب

عنوان

صفحه

۱.....	مقدمه
۳.....	روش شناسی و موانع
۴.....	تقسیم مطالب
۱.....	فصل نخست:
۱.....	کلیات و مفاهیم و مبانی نظری مسئولیت مدنی دولت
۱۰.....	بخش نخست: مفاهیم
۱۰.....	مبحث نخست: مفهوم حادثه و راهی
۱۰.....	مبحث دوم: مفهوم مسئولیت مدنی
۱۲.....	مبحث سوم: دولت
۱۲.....	گفتار نخست: مفهوم دولت
۱۴.....	گفتار دوم: نسبت مفهوم حکومت با دولت
۱۸.....	گفتار سوم: مفهوم مسئولیت مدنی دولت
۱۹.....	گفتار چهارم: مستخدم دولت
۲۱.....	گفتار پنجم: مصادیق واحد های دولتی و ضابطه تشخیص آن
۲۳.....	بخش دوم: مبانی نظری مسئولیت مدنی دولت
۲۳.....	مبحث نخست: نخستین اندیشه ها در رابطه با مسئولیت مدنی دولت
۲۳.....	گفتار نخست: نظریه مصونیت
۲۴.....	بند نخست: مفاد نظریه
۲۶.....	بند دوم: تحلیل نظریه مصونیت دولت
۲۶.....	گفتار دوم: نظریه تقصیر
۲۷.....	تعدیل این نظریه
۲۸.....	مبحث دوم: نظریه های نوین در مسئولیت مدنی
۲۹.....	گفتار نخست: نظریه خطر
۳۳.....	گفتار دوم: نظریه برابری در مقابل قانون
۳۴.....	گفتار سوم: نظریه تساوی در برابر هزینه های عمومی

۳۶	گفتار چهارم: نظریه دولت بیمه گر
۳۷	گفتار پنجم: نظریه تضمین
۳۸	گفتار ششم: نظریه تعهد ایمنی
۱۰	فصل دوم:
۱۰	ارکان و حدود مسئولیت مدنی دولت و نقش ویژه بازرسان کار
۴۱	بخش نخست: ارکان و حدود مسئولیت مدنی دولت
۴۱	مبحث نخست: مفهوم ضرر
۴۲	گفتار نخست: رابط ضرر قابل مطالبه
۵۳	گفتار دوم: فعل زیانبار
۵۷	مبحث دوم: تقصیر
۵۷	گفتار نخست: مفهوم تقصیر
۵۹	گفتار دوم: مفهوم تقصیر از منظر حقوق ادار
۶۰	گفتار سوم: اقسام تقصیر از جهت شدت تقصیر
۶۳	گفتار چهارم: نقش تقصیر در تحقق مسئولیت مدنی دولت
۶۹	گفتار پنجم: مسئولیت بدون تقصیر یا مسئولیت در صورت خطر
۷۳	گفتار ششم: مبنای مسئولیت بدون تقصیر
۷۴	مبحث سوم: رابطه سبب
۷۶	گفتار نخست: نظریه برابری اسباب
۷۹	گفتار دوم: نظریه سبب متعارف
۸۰	قابلیت پیش بینی نتیجه
۸۳	گفتار سوم: اجتماع اسباب
۸۷	بخش دوم: نقش بازرسی کار در عمل
۹۰	مبحث اول: نهاد بازرسی کار و چگونگی بازرسی
۹۴	مبحث دوم: اهمیت نقش بازرس کار و دشواری های بازرسی
۴۱	فصل سوم:
۴۱	پیشگیری و جبران خسارت
۱۰۱	بخش اول: پیشگیرندگی
۱۰۲	مبحث نخست: مهار خطر جرم از طریق تدابیر قهر آمیز

۱۰۳.....	گفتار نخست: تدابیر پیشگیرنده جنایی
۱۰۶.....	گفتار دوم: تدابیر پیشگیرنده اداری و مدنی
۱۰۸.....	مبحث دوم: راه حل های پیشگیرانه قبل از حادثه
۱۰۸.....	گفتار نخست: ایمن کردن محیط کار
۱۱۲.....	گفتار دوم: آگاهی دادن به کارفرما
۱۱۲.....	گفتار سوم: تقویت بازرسی کار
۱۱۴.....	گفتار چهارم: نظارت بر کارهای سخت و زیان آور
۱۱۴.....	گفتار پنجم: کمیته حفاظت فنی و بهداشت کار
۱۱۵.....	گفتار ششم: تقویت پیمان های دسته جمعی کار
۱۱۶.....	گفتار هفتم: نقش شورای اسلامی کار
۱۱۶.....	گفتار هشتم: نظارت نهاد های مردمی
۱۲۰.....	گفتار نهم: آموزش مستمر نیروی کار
۱۲۱.....	مبحث سوم: راه حل های پیشگیرانه بعد از حادثه
۱۲۲.....	بخش دوم: جبران خسارت
۱۲۲.....	مبحث اول: اصل جبران کامل خسارت
۱۲۳.....	گفتار نخست: راههای تضمین اصل جبران کامل خسارت
۱۲۳.....	گفتار دوم: چگونگی جبران خسارت
۱۲۶.....	گفتار سوم: مسئولیت کارفرما در صورت وقوع حادثه ناشی از کار
۱۳۰.....	مبحث دوم: استثنای اصل جبران کامل خسارت
۱۳۰.....	انواع استثناء
۱۳۷.....	فهرست منابع و مآخذ

مقدمه

در دنیای امروز شکوفا شدن نظام سرمایه داری و پیشرفت حیرت آور فنون و صنایع باعث شده است که مسئولیت مدنی، مقام ویژه ای بدست آورد. ازجمله مباحث مهمی که پیرامون مسئولیت مدنی مطرح می شود، مسئله مسئولیت مدنی دولت است و پاسخ به این سوال که آیا اشخاص حقیقی یا حقوقی می توانند در مواردی که از نهاد ها و سازمان های اداری دولتی زیان می بینند، درخواست خسارت کنند؟

و اینکه، حاکم مسئولیت مدنی وزارت کار به عنوان بخشی از بدنه دولت ناشی از عمل شخص دولت و مسئولیت ناشی از عمل غیر در حقوق ما چگونه است؟ در مواردی نظیر ایدز و همین طور انرژی هسته ای، مسئولیت دولت در قبال خسارات وارده، مسئولیت ناشی از عمل شخص محسوب می شود، در حالی که همیشه این طور نیست و گاه مسئولیت دولت ناشی از عمل غیر است، چنانچه ماده ۴۰ قانون مجازات اسلامی در خصوص عمل مأمور دولتی و همین طور اصل ۱۷۱ قانون اساسی بحث تقصیر قاضی مسئولیت دولت ناشی از عمل غیر را پذیرفته اند و حال آنکه ماده ۱۱ قانون مسئولیت مدنی در وضعیت مشابه، مسئولیت مدنی دولت ناشی از عمل غیر را بدین نحو پذیرفته است. و همچنین بحثی که تا کنون به آن پرداخته نشده این است که آیا مسئولیت مدنی وزارت کار تابع قواعد عمومی است یا اینکه برای خود یک رژیم حقوقی خاص دارد؟

پذیرش اصل مسئولیت دولت در قانون اساسی ایران و برخی دیگر از قوانین عادی که به آن ها اشاره شد و به موجب آن مسئول بودن دولت در برابر خسارات وارده به افراد، به حق، کمالی در نظام حقوقی ما محسوب می گردد چه آن که دولت رهبری و سازمانهای دولتی را دارد و به حکم منطق و عدالت باید مسئول جبران زیان هایی باشد که مأموران آن به موجب انجام وظیفه به دیگران وارد می سازند، پذیرفته شدن جبران خسارت زیان دیده از سوی قانونگذار یکی از پایه های بنیادین نظام های حقوقی کشورهای پیشرفته است، و نشانه ای از

مرحله تکامل جامعه، ترقی نظام سیاسی کشور و نشان تمدن و فرهنگ آن جامعه می باشد و با علم منطق حقوقی و اخلاق سازگاری دارد (محمدی، ۱۳۸۵، ۳۹)

اما با وجود این هنوز نمی توان به طور قطع گفت که اصل مسئولیت مدنی دولت به نحو کامل در همه موارد مورد پذیرش حقوق ماست و هنوز هم آثاری از تئوری قدیمی مصونیت دولت که طی سالیان متمادی تئوری غالب بود در حقوق ما دیده می شود. علاوه بر این با وجود پیش برد برخی موقعیت های خاص در قوانین مصوب، که مسئولیت دولت را گاه مبتنی بر سوء خطره و گاه مبتنی بر تئوری تقصیر پذیرفته اند، در بسیاری موارد گاه مواجهه با اشکال و خلاء قانون اساسی، پراکندگی قانونی، نگاه موردی به مسئولیت مدنی دولت، عدم انسجام در مبانی مسئولیت که بر بی مبتنی بر تئوری تقصیر و برخی مبتنی بر تئوری خطر هستند و با این وجود در این منابع این امر پرداخته نشده است که آیا مسئولیت دولت باید تابع قواعد عمومی مسئولیت مدنی باشد یا اینکه مسئولیت دولت خاص بوده و تابع یک رژیم خاصی از مسئولیت است؟ ثمره این بحث بر این است که اگر تابع یک رژیم خاص باشد در موارد سکوت قانون نمی توان به قواعد عمومی استناد جست که اکنون در این مسئله اختلاف نظر بوده است.

همچنین با توجه به ضرورت های مطرح شده در خصوص لزوم بازنگری در قواعد مسئولیت مدنی دولت و به دنبال آن تدوین لایحه ای در این زمینه، بررسی تحولات جدید صورت گرفته در این عرصه از مسئولیت مدنی می تواند حائز اهمیت باشد.

- تبیین ماهیت مسئولیت مدنی وزارت کار به عنوان بخشی از بدنه دولت

- تبیین حدود مسئولیت وزارت کار ناشی از عمل شخص و مسئولیت مدنی وزارت کار

ناشی از عمل غیر در حقوق ایران

- تبیین تحولاتی که در مسئولیت مدنی دولت از سوی برخی از حقوقدانان ارائه شده و

میزان نفوذ این آراء و عقاید در لایحه جدید مسئولیت مدنی موسسات عمومی